

ДВА ЛИПНЕВЫЯ ДНИ

/Адрывак з апазданьня/

Паволи, храмаючы, у бязладзье, суматосе прасунулася жыцьце двух дзен.

Камандзир, як звычайна, спакойна казаў, — сеньня дзесятага ліпеня.

Непасьпела яшчэ сонца залязгаць сваімі капытамі-праменьнямі па стрэхах, як ужо у Менску пачаўся грабеж...

Босаму нельга прайсьці па вуліцы, Дробныя кавалкі шкла як дываном пакрылі тратуары. Крамы з узломанымі вокнамі жудасна паглядалі на белагвардзейскі разгул.

Каменьнямі, катамі падпірала брамы беднае жыхарства. Але шмат дзе гэта непамагала.

Абіралі да кашулі.

Польскія салдаты, ходзячы грабіць па хатах, не адной малядой дзяўчыне скалечылі жыцьце...

Сторны і енкі менчан глытаў дым, які расплываўся, як асеньняя хмара.

Нядоугі час астаўся панскаму разгулу. Белагвардейшчына адступала, непасьпяваючы аглянуцца. Адступалі але і пакідалі у Беларусі свой крываваы сьлед.

Праходзячы па беларускіх весках, забралі у сялян апошнюю скацінку.

Прыгналі у Менск, на вакзал. Пазаганялі у вагоны, але... вывесьці яе у Варшаву ня было ужо ніякае магчымасьці. Аблілі газай цагнік і падпалілі.

Жывелина, здабытая горкай працай беларускага селянина, хрыплым, задушаным ад дыму голасам, крычала, прасила дапамогу.

Польскія солдаты з карабінак смяляць па жывелине, каб хутчэй спыніць яе енкі.

Жудасьць апапила Менск.

Непастпела нырнуць у жыцьце паугадзіна, як мост Савецкай вуліцы кашлянуу узрываю.

Тут-жа ля яго стаяла шавецкая фабрыка "Ароле"

Рассыпалася яна цэглінамі па маставой. Запылала фабрыка, а за ёй і цэлы рабочы квартал-Бабраўская вуліца А у баку, за мостам, корчыцца ад п'янага разгулу вогнішчалесапільны завод.

Менск у пажары.

Польскія жаўнеры бегуюць рассыпанья. Им вось у гэту хвіліну не дараб нкау, але і то усеткі сустраўшага жыда разуюць, абрыуюць і з сабой.

Так, моладзь забірала з сабой.

Чорныя кускі дыму стукаюць у грудзі камяніць, пльвучы па Камсамольскай вуліцы.

Эх пылаюць Кашары.

Як з краницы б"е вогнішча з бараку. Сабралася народу, паляккі разганяюць, а пасья на конях і па Вяселаі.

Народ усьлед, але раптам пракаціуся гул.

Багатая фабрыка-хлебапякарня уварвана. Тысяча пудоу хлеба тлее. Адным весела, цягаюць з вогнішча пратухшае жыта для кароу, а другія цягаюць недагарэлыя бярвеньні свае хаты.

Дым пераплеуся з гоманам і як коудраю пакрылі Менск.

Няма сеньня дихага кутка, завулка. Гуляе вулица.

Каля Троицкае гары згинула больш дваццацеж дамоу.

Тут пажар узьняўся дни тры назад. Была у Менску и улада", але запад и зачынили вадакачку. Вады няма. Пажарники бяз силы.

Дзе ни дзе, як з люльки старога дзеда, пярсьценкам уздымаўся дымок.

А старыя кабецины, дзеци на месцы бышай хатки, у попеле шукаюць сваю рэчы.

Крык, плач на Старавиленскай вулицы.

Сярод уросшых у зямлю старэньних драўляных хатак стаіць камяница-казарма.

Выстрэлы.

Польскія салдаты прыехалі узарваць казарму.

Бабы з дзяццямі просяць ня узрываць, бо ад гэтага пагараць и их кутки. Салдаты разганяюць карабінамі.

Страляй. Усёроўна сьмерць, ці ходзячы па сьвеце з торбай, ці ад кулі зладня.

Страляй! - крычалі кабеты, але гэта недапамагло.

У вечар ужо ниводнага польскага салдата ня было відаць.

Паволи, гультяючы, згорбіўшыся ад страху прыпаўзла у Менск ноч.

Месяц некалькі разоў памыкаўся глянуць на руіны, але хмары адціскалі на свае плечы.

З нецярплівасьцю, мянчане чакалі уваходу чырвоных. Кожны думаў, што гэта апошнія польскія салдаты гаспадарылі.

Раптам пачуліся и не далека два выстрэлы гармат.

Пасьля кулямет. Бліжэй, бліжэй.

Пальба.

Гоман.

Топац коняу
Сьвист
Выкрыки.

Циха, циха-прыслухоуваюшыся зауважыла маці седзячы,
як и усе, на палозе.

Паляки выйшли.

У прауда, на вулицы прыслухаушыся можна было пачуць
нашу мову.

Прыбегла першая линия.

Раницай рабочыя павыходзілі з хат.

Кожны з их апавядае пра бурную ноч.

У Зьмитравай хаце снарад разарваўся, канау адзін.

А там, ля крыжа, салдат забіты и цяпер ляжыць, дадау
други.

Кожны расказау, што ен адчувау, служаючы выкрыки куляме
ту. Кожны, кожны витау першы крок усходу новай раницы.

Песьні. Песьні пачуліся...

На Микалаеуск й вулицы ишло чалавек пятнаццаць чырвона
армейцау. Усе у зяленых вопратках, маладня, але змучаныя.

Гэта першыя ластауки чырвонаармейцы, якія ужо спакойна
увайшли у вызвалены ими Менск, якія адчынілі у гісторыі
Беларусі новую старонку, пачынаючы залатымі літарамі 11
ліпеня.

З песьнямі увайшли нашы гэроі.

Горда мигаюць на іх штыкох чырвоныя сьцягі.

З такімі гордымі чырвонымі сьцягамі іх беларуская
працоуная раць.

А.Александрович